

REPUBLIKA SLOVENIJA USTAVNO SODIŠČE

U-I-201/96
18.6.1996

Pritrdilno ločeno mnenje sodnikov Jambreka in Jerovška

Z odločbo in z njeno obrazložitvijo se v celoti strinjam, želim pa še dodatno pojasniti nekatera svoja stališča, ki sem jih zagovarjal med obravnavanjem te zadeve.

1. Ustavno sodišče je moralo v postopku za oceno ustavnosti in zakonitosti, začetem z zahtevo Državnega sveta in z dvema pobudama odločiti, ali je napadeni zakon (ZRLI) protiustaven zato, ker omogoča diskriminacijo določene referendumске zahteve ali/in ker zaradi nepopolnega urejanja omogoča zlorabo postopka.

Ustavno sodišče je odločalo v situaciji, ko si trije subjekti (35 poslancev, Državni svet, pobudniki) prizadevajo za realizacijo ustavnih in zakonitih pravic do neposrednega izvrševanja oblasti (3. člen Ustave), do neposrednega sodelovanja pri upravljanju javnih zadev (44. člen Ustave), do referenduma (90. člen Ustave), do zahteve za razpis referenduma (97. člen Ustave) in do enakosti pred zakonom (14. člen Ustave).

Svoje zahteve za izvedbo referenduma in za oceno ustavnosti zakona so podali v dobri veri na podlagi Ustave in veljavne zakonske ureditve.

Vsak poseg Ustavnega sodišča v veljavno zakonsko ureditev (ZRLI), ki bi onemogočil realizacijo katerekoli od navedenih ustavnih pravic, bi bil v nasprotju s pravnimi koristmi in zahtevami upravičencev. Kolikor bi bodisi zgolj razveljavil določbe zakona, bodisi jih pustil v veljavi brez legitimne ustavnosodne razlage, ki omogoča njihovo realizacijo, bi suspendiral ustavne pravice.

Ustavno sodišče torej pravic subjektov ne bi zavarovalo, ampak bi jih proti njihovi volji omejilo. Hkrati z (morebiti) umazano vodo, bi iz posode zlilo tudi dojenčka.

2. Tak poseg Ustavnega sodišča bi imel retroaktivne učinke, saj bi za nedoločen čas suspendiral (zamrznil) učinke že začelih in izvršenih dejanj zbiranja podpisov in podpisovanja zahteve za referendum in predložitve zahtev za razpis referenduma. Suspens teh dejanj, ki so bila opravljena v dobri veri na podlagi ustavnih pravic in v skladu z veljavnim zakonom, bi nasprotoval ustavnemu določilu prepovedi povratne veljave pravnih aktov in načelu zaupanja v pravo, ki je bistvena sestavina ustavnega določila o pravni državi.

3. Zakon določa, da je Ustavno sodišče najvišji organ sodne oblasti za varstvo človekovih pravic in svoboščin. Tudi za ustavne pravice do neposrednega izvrševanja oblasti, do enakosti pred zakonom, do neposrednega sodelovanja pri upravljanju javnih zadev in do glasovanja na referendumu velja, da se uresničujejo neposredno na podlagi ustave in da je z zakonom mogoče predpisati le način njihovega uresničevanja, kadar to določa ustava, ali če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine. Omejene so lahko le s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa Ustava.

Zato tudi zakon, ki ureja referendum, ustavnih pravic ne more omejiti, niti jih ne more Ustavno sodišče v postopku ocene ustavnosti istega zakona suspendirati. Ustavno sodišče mora delovati in favorem libertatis. Njegova temeljna naloga je, da odstrani zakonske ovire za uresničitev določene ustavne pravice ali svoboščine, tako da zakonsko določbo razveljavi ali poda tako njeno interpretacijo, ki je v skladu z Ustavo.

4. Tudi sam soglašam z zatrjevanjem Državnega sveta, ko pravi, da zakon (ZRLI) ureja zakonodajni referendum nepopolno, da omogoča proceduralna izigravanja ustavne pravice zahtevati razpis referenduma ter diskriminiranje vlagateljev zahtev.

Vendar podnormiranost ni vedno v nasprotju z ustavnim načelom pravne države v tolikšni meri, da bi se morala izteči v oceno neustavnosti ustrezne zakonske ureditve. Še posebej to velja za pričujoče pravno vprašanje, ko bi razveljavitev zaradi nepopolne ureditve imela za posledico suspenz ustavne pravice. V tem primeru se nujno zastavlja vprašanje tehtanja ustavnih vrednot: V končni posledici vrednote svobodne demokratične družbe na eni in normativno regulirane družbe na drugi strani. Zato je moralo Ustavno sodišče s svojim posegom zagotoviti optimalno realizacijo obeh vrednot. S svojo odločbo je vsem prizadetim omogočilo realizacijo njihovih ustavnih pravic in temeljnih svoboščin tako, da je z interpretacijo zakona določilo zgolj način njihove uresničitve.

5. Ustavno sodišče ni pristojno za oceno strokovne, politične ali primerjalnopravne primernosti ureditve zakonodajnega referendumu v slovenski Ustavi in zakonodaji. Oboje sta značilni nalogi ustavodajalca in zakonodajalca. Ugotovilo je lahko le, da zakonita ureditev (ZRLI) ne nasprotuje ustavnemu inštitutu zakonodajnega referendumu. S sodbo, kateri pritrjujem in jo s pričujočim ločenim mnenjem poskušam dopolniti, je odgovorilo na vprašanja, ki so mu jih zastavili vlagatelji zahteve oziroma pobude za ustavnosodni postopek.

Ustavno sodišče tudi ni pristojno odgovarjati na vprašanja, ki se utegnejo zastaviti kasneje, na primer: Kakšna je narava vezanosti Državnega zbora na izid referendumu? V kolikšni meri (dobesedno, v celoti, v vseh podrobnostih, glede na bistvene rešitve) mora Državni zbor upoštevati pri sprejemanju zakona odločitve, sprejeto na predhodnem referendumu? V kakšnem času (roku) mora Državni zbor sprejeti zakon, ki naj uredi vprašanje, o katerem je odločil referendum?

V skladu z načelom delitve oblasti je, da ta in morebitna druga vprašanja - če bi se pojavila - uredi parlament sam z zakonodajnimi orodji, s katerimi razpolaga. Le kolikor bi odpovedala običajna sredstva parlamentarne demokracije, kulture političnega pogajanja in zakonodajnega urejanja, bi se utegnilo to ali ono od omenjenih vprašanj prevesti v ustavnosodni problem. Do takrat pa mora ravnati Ustavno sodišče v skladu z načelom samoomejevanja in v okviru svoje specifične funkcije varuha Ustave in z njo zagotovljenih pravic.

dr. P. Jambreč

dr. T. Jerovšek